List 49. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. decembra 1878.

Obseg: Gozdna in sadna drevesa po ceni naprodaj. — Šota — velik zaklad, a žalibog, premalo ga poznamo. — Beseda živinorejcem! — Jezikoslovna drobtinica. — Afganistan. — Jugoslavenski program. — Herbstova komedija v Avstrijski delegaciji. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Gozdna in sadna drevesa po ceni naprodaj.

C. kr. ministerstvo kmetijstva z razglasom od 8. novembra t. l. naznanja, da se gozdna in sadna drevesa, kakor v prejšnjih letih, tako tudi letos in spomladi prihodnjega leta dobivajo v c. kr. Primorski centralni drevesnici (k. k. küstenländische Central Saatschule). Cena dreves eno-, dve-, tri- in štiriletnih, je nizka; soseske ali gospodarji, če dokažejo, da nimajo premoženja, dobijo nekoliko dreves za pogozdenje zanemarjenih gozdov ali drugih zemljišč tudi brez plačila.

Od gozdnih dreves se dobivajo: borovci (dveletnih 100 po 40 krajc., triletnih 100 po 60 kr.), smreke (dveletnih 100 po 30, triletnih po 40 kr., štiriletnih po 50 kr.), mecesni (dveletnih 100 po 50 kr., triletnih po 70 kr.), divji kostanji (dveletnih 100 po 1 gold. 50 kr., triletnih po 3 gold., štiriletnih po 5 gold.), javorji (triletnih 100 po 3 gold.), jelše (dveletnih 100 po 1 gold., triletnih po 1 gold. 50 kr., štiriletnih po 2 gold.), navadne akacije (enoletnih 100 po 30 kr., dveletnih po 60 krajc.), glogovci (dveletnih 100 po 1 gold.), poletne lipe (triletnih 100 po 3 gold., štiriletnih po 4 gold.).

Od sadnega drevja se dobivajo: breskve (dveletnih 100 po 4 gold., štiriletnih 100 po 20 gold.), kostanj (enoletnih 100 po 1 gold. 20 kr., dveletnih po 2 gold. 50 kr., triletnih po 3 gold. 50 kr.), češnje (triletnih 100 po 3 gold. 50 kr., štiriletnih po 8 gold.), hruške (dveletnih 100 po 2 gold., triletnih po 3 gld., štiriletnih po 6 gold.), jabelka (dveletnih 100 po 2 gold., triletnih po 3 gold., štiriletnih po 4 gold.).

Gozdnih dreves je na prodaj 1 milijon in 25.760, in sicer borovine 410.075, in listnega drevja 615.685, — sadnega drevja 105.261, tedaj skupaj 1 milijon in 131.021.

Kdor želí tega drevja kaj dobiti za plačilo ali brez plačila, naj se obrne na c. k. deželno vlado v Trst (k. k. Statthalterei in Triest).

Šota — velik zaklad, a žalibog, premalo ga poznamo.

Po „Schles. landw. Zeitg.“ je Lampadi našel, da odpadki ali tako imenovani drob od šote, če se z apnom, pepelom in cegelnim prahom pomeša, daje dober gnoj za rež, krompir, kavro, fižol in drugo razno zelenjavo. Napravlja ali prav za prav meša se pa ta gnoj tako-le:

Vzame se 12 centov presejanega šotnega drobú, 3 cente zmletega apna, 2 centa in pol pepela in drv in 3 cente in pol cegelnega prahú; ta mešanica se kake 3 čevlje nasuje in brž z vodo dobro namoči; ko začne suha prihajati, se mora pa zopet z vodo polivati, če zmrzuje, pa z vročim kropom. Tako je ostal kup čez zimo, in sicer od meseca listopada do sušca, samo da se med tem časom dvakrat premeša. Kedar se njiva s tem gnojem gnoji, se mora posebno na to gledati, da se gnoj natanko razkida in z brazdo dobro pomeša. Njiva se preorje in povleče dobro, katera se ima s šotnim gnojem gnojiti, potem se še enkrat s trnjevo brano prevleče. Raztrošeni gnoj se potem plitvo podorje in skrbno zavleče. — Ravno tako dobro se je ta gnoj, kakor so skušnje potrdile, tudi na travnikih in senožetih skazal. Za suhe travnike je šota posebno dober in koristen gnoj, posebno če ostane čez poletje na kupu, da se le večkrat prekoplje in poliva, v jeseni pa po senožeti raztrosi. Frišna šota prvo leto malo koristi. Ako se pa šota, naj je surova ali pa že vležana, z ugašenim apnom pomeša, se gnoj močno zboljša, od katerega se nakosí več in veliko boljše trave. Za 20 centov šote se jemlje po navadi poldrugi do poltretji cent apnénega prahú, da šota popolnoma razpade. Tudi senožeti je najbolje v jeseni gnojiti. Če se s šoto spomladi gnojí, se kaže korist gnoja še le drugo leto. Posebno dobro pa je, če se šota z gnojnico poliva in pomeša. Za šoto in za gnoj je tako polivanje neizrečeno koristno. Šota se z nobeno rečjo tako naglo v živo ali rodovitno zemljo ne spreobrne, kakor če se z gnojnico pomeša, amonijak se z gnojnico zveže (kar se drugače lahko pozgubi), in to je ravno za gnoj posebno koristno. Apna ali pepela se pa ne sme k ti mešanici devati, sicer bi amonijak iz gnoja pobegnil. Ako pa hočeš ravno tisto senožet z apnom gnojiti, stori to še le drugo ali tretje leto potem, ko je bila z gnojnico gnojena.

Kar šotni pepel zadeva, pravijo, da je še boljši kot pepél iz drv. — Na Angleškem napravljajo na močvirji (mahu) velike kupe šote, ki jih počasi žgejo, pa ne, da bi s plamenom goreli (sicer bi bil pepél veliko slabejši). Kdor pa šoto v peči žge, mora pepel, kedar vroč iz pečí pride, z vodo politi, da dalje ne tli, sicer zgubí pepel veliko rodovitne močí. Če hočeš s šotnim pepélom njive ali travnike gnojiti, ne puščaj ga pod milim nebom na zraku, da bi ti ga dež izpiral ali pa

solnce prepekalo, in glej, da ga preseješ, predno ž njim gnojiš, da mu najbolj sožgane kose odpraviš. Najbolje pa boš s šotnim pepelom opravil, ako ga z apnom mešaš. Za jaro žito, jaro rž, oves in ječmen ni ta pepél dober, ker preveč v slamo žene; tem večega priporočila je pa vreden za druge pridelke po jarini.

Kdor hoče s šotnim pepélom sadne vrte za zelenjavo in kuho gnojiti, ga ne sme koj frišnega iz pečí jemati in ga ne na debelo posipati. Skušnje so pokazale, da si že oslabljena drevesa, če se z imenovanim pepélom gnojé, jako opomorejo. Če pa pepela, ki si ga okrog dreves potresel, dež ali rosa ne pomoči, ga moraš s škropivnico poškropiti. Če je na vrtu debela in rodovitna, pri tem pa pregnojena zemlja, je vležan pepel najbolja pripomoč, prst zopet oživiti, da jame svojo dolžnost zopet čvrsto opravljati.

Če se šotni pepel po deteljščih meseca svečana potrese, jim kaj dobro storí; posebno koristen je pa za grahorišča, katera obilo tega pepela za svojo rast potrebujejo. Na Angleškem gnojé s tem pepelom pogostoma tudi pesi, po katerem se prav dobro ponaša in jako debelí. Za senožeti in travnike ž njim gnojiti, ga mešajo s četrtim ali petim delom neugašenega apna, in jih spomladi, ki je za to najbolja dôba, ž njim potresujejo. — Posebno dober gnoj je ta pepél za nizke in močvirnate travnike. Na Nizozemlji mešajo kmetovalci pepel iz šote tudi s človečjekom. Zato so napravljene v straniščih posode z nekoliko pepelom iz šote, kjer se nekoliko časa pusté, da se gnojna mešanca dobro povrè in podela.

Beseda živinorejcem.

V Goriškem „Gosp. Listu" je priobčil učeni gosp. profesor Povše opomin tamošnim živinorejcem, ki so prejeli z državno subvencijo nakupljenih bikov žlahnih plemen. Ker je ta „beseda" tudi prav „beseda" vsem našim gospodarjem na Slovenskem, naj jo naznanimo tudi njim, ker se popolno vjema s tem, kar dr. Bleiweis učí v svoji knjigi: „umna živinoreja". Tako-le se glasí:

Zopet je naše c. kr. kmetijsko društvo po deželi lepo število plemenskih bikov žlahnega plemena razdelilo gotovo z iskreno željo, da bi s tem povzdignilo ter zboljšalo našo domačo govedorejo. Vse to pa bomo dosegli, če bodo naši gospodarji-živinorejci tudi to svoje storili. I kaj ni dovolj, da je bik žlahne krví? Ne, ne; on sam ne bo še požlahnil živine. Le preveč je še med živinorejci razširjeno mnenje, da, če dobimo žlahnega bika v deželo, je že vse storjeno, da se v kratkem prerodi vsa živina in da bomo kmalu kovali cekine iz zboljšzne živine. A varamo se; vse mora sodelovati, potem je ubrano na pr. petje; tako tudi pri živinoreji. Bik mora biti sposoben, pa tudi krava mora biti sposobna za pleme in gospodar mora biti sposoben za živinorejca, to je, on mora ljubiti živino, ji pridno streči z dobro in obilno klajo in privoščiti ji zdrav, zračen in snažen hlev. Le ko se vse to vjema, smemo pričakovati boljše živine.

Kaj je živina za gospodarja posebno v teh za kmetovalce obupljivih osodepolnih časih, ni mi treba poudarjati. Edina zaslomba njegova je, katera ga še drži in podpira, da se ne zgrudi pod bremenom davkov in dolgov. Zato sledite dragi dragi gospodarji mojim sledečim nasvetom. Ako ste dobili v deželo ali v svojo občino lepega žlahnega bika, prevdarite, da tudi dosti odvisi lepo mlado od krave; izberite toraj le najboljšo domačo kravo in jo pustite k plemenu z žlahnim juncem. Če nimate v svojem lastnem hlevu nobene sposobne krave, prodajte stare skorje in priložite par desetakov, da kupite drugo boljšo za pleme dobro kravo, in če se tudi za par desetakov zadolžiti imate, nič ne dé, ker novi zarod bo dober in vam kmalu obilno povrnil tako, da bodete kmalu znebili se malega dolga, katerega ste napravili z namenom za izboljšanje živine. Le tako bodete istinito dobili dobiček po žlahnem biku. Plemenite staro škatljo, katera je majhna, grdega života in slabe mlečnosti, z najlepšim juncem, imeli bodete vendar le mladiče, ki bodo revni in slabotni.

Naj si zapomni vsak živinorejec sledeče znanstveno in po skušnjah utemeljeno zlato vodilo: veliko je ležeče na dobrem juncu, pa nič manj na dobri kravi. Po biku razvija se prednji del života posebno glava, po kravi zadnji del, velikost in posebno znotranje lastnosti, na pr. mlečnost. To vidimo najjasneje na muli, katera je storjena od kobile, ki je bila oplemenena z oslom. Glavo ima oslovsko, velikost pa konjsko — po kobili.

Zbirajmo tedaj prav vestno in natančno krave za pleme, bodimo v presojevanji jako ostri, vsako napako moramo zapaziti in če se prepričamo, da od take krave ni pričakovati lepega zaroda, zavržimo, izključimo jo od plemena. Res je lahko svetovati, pa težko storiti, ker za tako staro klevso bomo malo skupili, za dobro pa morali veliko dati. Vendar ne morem drugega kakor ponoviti poprejšnji nasvèt. Če bi gospodar za vsako stvar tako dobro založil denar kakor za to, da kupi lepo dobro kravo za pleme, gotovo bi bilo bolje za gospodarje. Ta denar ni zavržen, je najplodniši zaklad. Res je, da moremo z žlahnim bikom po „križem plemenjenji" našo domačo živino požlahniti, a le, če stanovitno plemenimo vedno najboljšo z najboljšo živino od rodú do rodú. Še le v petem rodu postaja živina blizo popolnoma požlahnena, kakor znanstvene skušnje dokazujejo. V prvem rodu dobimo že pol žlahne krvi, v drugem $^3/_4$, v tretjem polovico četrte četrtine, v četrtem zopet polovico od druge polovice ostale četrtine in v petem rodu premaga popolnoma žlahna kri bika.

Poglejmo le v sosedno deželo Koroško, kjer sedaj po tako lepih cenah razprodajajo govejo živino, na pr. mladega bika (od 1—$1^1/_2$ leta starosti) za 120 do 180 gold., kravo mlado 3—4letno za 150 gold. In pri nas? Take cene so neznane in neverjetne! Še le ko so jih iskreni prijatelji, razumni kmetijski možje podučili o glavnih vodilih umne živinoreje, še le potem, ko so skrbno izbirali za pleme vedno najlepšo in najboljšo živino in jo plemenili z najlepšo in najboljšo ter stanovitno od rodu do rodu in tudi svojo živino skrbno odgojevali, jo dobro in umno krmili, so dospeli do te žlahne živine.

Jezikoslovna drobtinica.

u ali v?

Zoper moj nasvetovani u se je oglasil moj spoštovani Ruski zoprnik. Ni me volja pravde začeti o tej zadevi, ker kakor on mene ni preveril, tako bi menda tudi jaz njega ne. Odgovoriti pa vendar mu moram „sine studio et ira". Poiskal sem si Ruski časnik, pogledam va nj, namreč v „Novoje Vremja" št. 384 p. l., da vidim, je li res, da Rusi pišejo sam v. Prepričal sem se, da Rusi pišejo vù, vo, u in sicer u tudi pri glagolih. „S(ù) odnoj storoni dvora u zdanija..." „Oni uvěrjali... utverždal(ì)... raskačivalas(ì) bo vsě storoni". Enako pišejo tudi Čehi ali sam *v*, kjer ga treba radi blagoglasja, bolj navadno ve in u. Ali ni torej pametno, da pišemu u, ker ga narod govori in ker ga

pišejo in govoré tudi drugi Sloveni? Vokal in konsonant pisati z eno in isto črko, to pač ne gre. Mlajši zarod bo tako pisal, stareji se bodo podvrgli, če ne, bodo pa razglašeni, da so starokopitni. M.

Ozir po svetu.

Afganistan.

„Novice" so v zadnjem svojem listu poročale, da se je boj Afganistanov začel z Angleži, in ker je mogoče, da Angleži tukaj trčijo na Ruse, zdi se nam potrebno, da kaj več tudi našim bralcem povemo o tej državi. Ker pa ne bilo bi lahko, kaj boljega povedati, kakor je povedal vrli „Slov. Gospodar", naj povemo, kar on poroča, tako-le:

„Grabljivi Angleži so v srednji Aziji v boj zapleteni; 22. novembra so njihovi vojaki iz Indije v 3 kardelih vdrli v deželo Afganistan, kjer zapoveduje mohamedanski vladar: Šir-Ali. Kot najbogatejša dežela na celem svetu že od nekdaj sloví izhodnja Indija, ki je pa ravno zarad tega od mnogih roparskih narodov napadana, izropana in tujim strahonjem podvržena. L. 1640. so združeni Angleški trgovci od Indijancev kupili 4 vesnice, kjer je zdaj veliko mesto Kalkuta, ter so v kratkem močno obogateli, vedno več zemlje pridobivali, vojakov prostovoljcev nabirali in naposled, zvito porabivši razprtije Indijskih knezov in podpirani od Angleške vlade, pograbili celo Indijo. Leta 1858. bila je družba trgovcev razpuščena in vsa dežela Angleški državi izročena; leta 1876. se je pa Angleška kraljica dala oklicati za cesarico Indijsko. Novo angleško cesarstvo je res velikansko; meri okoli 60.000 □ milj, na katerih prebiva 200 milijonov ljudi. Neizmerno bogastvo pridobivajo Angleži iz Indije, vsa kupčija je v njihovih rokah. Al to še nikakor ni dosti pohlepnim in nikdar sitim Angležem. Uže grabijo dalje proti izhodu v Birmansko, proti zapadu v Beludžistan, proti severu-zapadu pa sedaj v Afganistan. To je deloma planinska dežela med Indijo, Perzijo in — Rusijo, kajti čvrsti Rusi so zadnja leta prodrli globoko v srednjo Azijo, vzeli Hivo, Taškent, Kokand, Samarkand, Buharo, Balh, in se tako mejam Angleške Indije približali do 120 milj. Angleži so se tega neizmerno ustrašili. Bojijo se namreč, da jim ne bi Rusi v Indiji povrnili podpore, katero dajejo Turkom v Evropi Angleški sebičniki. Prazen strah to ni. Kajti Indijanci le posiljeni trpijo Angleški jarm in ni nemogoče, da se zopet vzdignejo, kakor leta 1858., ako izvedó, da jih utegne kaka velika država podpirati, kakor je Rusija. Angleži skušajo toraj temu že daleč naprej v okom priti in prelaze iz Rusije v Indijo skoz Afganistan v svojo oblast dobiti, bodi iz dobra, bodi iz huda.

Afganistanska dežela meri 12.000 □ milj in šteje kakih 10 milijonov ljudí. Izhodnji in severni del je gorat; nahajajo se ondi planine po 12.000 čevljev visoke, južna stran proti Beludžistanu je tudi vendar ne tako močno gorata; proti zapadu pa je bolj ravna, ob znožju planin in hribov rodovitna, potem pa polagoma prehaja v veliko puščavo, ki sega globoko v Perzijo. Vsled tega je podnebje različno, v planjavah je neizrečeno toplo, kakor sploh po deželah blizu ravnika, v planinah pa zapade debelo snega meseca decembra, in tedaj potegne včasih tudi strahovit mraz. Afgani so Perzijanom sorodni in večidel vsi mohamedanske vere; sploh pa lepi, krepki, svobodoljubni in pogumni ljudje, pravo plemstvo med raznimi narodi srednje Azije. Veliko stotin let so ondi naseljeni in so do sedaj vselej srečno ohranili svobodo in neodvisnost svoje dežele, čeravno so bili od Perzijanov pa tudi že od Angležev v sedanjem stoletju napadeni. — Sedanji poglavar jim je Šir-Ali, ki je leta 1863. po smrti svojega očeta Dost-Mohameda vladarstvo prevzel. Stoluje v mestu Kabul, včasih tudi v Kandaharu ali pa v Heratu. Kandahar je veliko mesto ob beludžistanski, Herat pa ob perzijski meji. No, in ravno ta tri mesta so, po katerih se Angležem sline cedijo. Enkrat so že po njih trdno hlastnili, a pri tej reči si tako zobe skrhali, da so do letos dosti imeli. Bilo je namreč leta 1838., ko so Angleži boj napovedali Afganom. Od 2 strani so l. 1839. planili na uboge planinčane, od juga skoz Bolansko sotesko v Ketah in Kandahar, in od izhoda skoz Kiber sotesko v Kabul. Napad je bil silen. Afgani so bili povsod premagani in Angleži so Dost-Mahomeda vlovili in se v mestih: Ketah, Kandahar in Kabul vgnjezdili. Oficirji in mnogi vojaki so k sebi vzeli svoje žene in otroke. Toda angleško gospodstvo je že 2. novembra 1848. leta nagloma dobilo strašen konec. Akbar, sin ulovljenega Dost-Mahomeda, je natihoma osnoval pogubno zaroto zoper Angleže. V noči od 2. do 3. novembra 1841. leta so zarotniki vsako angleško stvar ubili, do katere so le priti mogli. V groznem vremenu se je 26.000 še živih Angležev, vojakov, žensk in otrok, iz Kabula spustilo na pobeg v Indijo, in sicer skoz Kurd-Kabul soteske, ki so nekoliko bolj proti jugu od Kiber soteske. Blizu 2 meseca so bežali; kajti 12. januarija 1842. leta bilo je ubitih zadnjih 12 mož. Od 26.000 ljudí bil je eden rešen, vračnik dr. Brydon. Ta je srečno odbežal v Indijo, vsi drugi so morali smrt storiti. Angleži so potem sicer več vojske poslali v Afganistan, ali ta je imela samo nalog, zaostale Angleže pobrati, in je deželo po barbarskem pustošenju zapustila. Angleži so imeli dosti do letos. Sedaj pa zopet marširajo v Afganistan, to pa v 3 kardelih pod poveljništvom genarala Brown-a. Kardelo gm. Bidulfa prodira iz Ketaha v Kandahar z 11.500 vojaki, med temi je pa samo 300 Evropskih, drugi so Indijanci. Kanone mu vlačijo sloni in bivoli, katerih je 300, kanonov pa 40. Zima je precej občutljiva in je pri vsakem regimentu po 100 mož bolnih. Angleški regimenti štejejo po 1000 mož. Drugo kardelo pod gm. Robrtom napreduje skoz Kurum-sotesko proti Kabulu s 5700 vojaki, med temi je 2000 Evropskih. Tretje kardelo pod gm. Ross-em šteje 16 000 mož, med temi 7500 Evropskih in hoče skoz Kiber-sotesko v Kabul. Važna je pa ta vojska za celi svet, ker, kakor smo rekli, je mogoče, da trčijo Angleži tukaj na — Ruse!"

Politične stvari.

Jugoslavenski program.

„Nikar si glave ne ubijaj, dragi prijatelj, s pisanjem uvodnega članka, ki bi razložil pomembo one velike svečanosti 18. in 19. dne novembra v Ljubljani, ko so drage volje, brez vsakoršnih agitacij, na veliki tabor došli mili nam gostje iz vseh slovenskih pokrajin, trojedne kraljevine in druzih slovanskih krajev, pa so ti gostje, kakor tudi telegrami in pisma od toliko strani pritrjevali, da vzajemnost slovanska ni prazna fraza — „nikar si glave ne ubijaj z namenjenim člankom, marveč vzemi „Novice" v roke in prepiši čitateljem svojim, kar so pisale one v 49. listu „Novic" leta 1870." — Tako mi je rekel prijatelj moj, in res! pravo je zadel. Iste misli, ki so 1870. leta navdajale jugoslavenske rodoljube, navdajajo jih še dandanes, čemur sijajna priča je bil 19. november t. l. Takrat so „Novice" objavile sledeče:

*

„O priliki občnega zbora Matice slovenske 1. dne decembra 1870. l. nas je poleg nekaterih častitih Matičinih družbenikov iz Štajarskega, Goriškega itd. počastilo tudi mnogo odličnih rodoljubov iz Hrvatske, Slavonije, vojaške Krajine, Dalmacije, srbske Vojvodine in Reke — merodajnih po svojem političnem stališču, veljavnih po svojem stanu, posestvu itd. Ta shod Hrvatskih, Srbskih in slovenskih rodoljubov bil je lepa prilika v to, da, nadaljevaje razgovor preteklega meseca v Sisku, so razgovarjali se tukaj v očigled velikih zgodovinskih dogodkov, kateri državam in narodom postavljajo nove temelje, ter se konečno porazumeli v sledeči objavi:

1. Zedinstvo južnih Slavenov, začeto o postanku naroda, je ostalo skozi vše véke svetovnih dogodkov neprenehoma živo v narodnem čuvstvu in se javlja proti drugim narodom v zedinstvu jezika.

2. Južni Slaveni, kateri pod različnim imenom Slovencev, Hrvatov in Srbov živé v deželah monarhije Habsburške, čutijo dandanes enake narodne potrebe. Da se tem zadovoli in tako zagotovi narodni obstoj, zedinjavajo oni vse svoje moralne in materijalne močí ter jih hočejo upotrebovati za svoje edinstvo na književnem, gospodarskem in političnem polji.

3. To svojo odločbo naznanijo državnikom monarhije Habsburške in vsem drugim narodom, kateri živé v isti državi, da izvedó, kako hočejo južni Slaveni na vsaki postavni način delati za vresničenje svojega edinstva v navedenem smislu na svojo korist in pravico, nikomur pa na škodo in krivico.

4. Južni Slaveni v Habsburški monarhiji bodo osnovali svoje delovanje tudi na to, kako bi pomagali zadovoliti v jednakih potrebah svojim bratom unstran meje, s kterimi so jedne narodnosti.

5. Doseganje svojega namena naslanjajo južni Slaveni v monarhiji Habsburški posebno na društva in skupščine, na zbore in časopise, da vsak pomaga, kakor, kadar in kjer bode za to prilika.

6. Za obvarovanje skupne koristi bodo vsi južni Slaveni monarhije Habsburške delali sporazumno v vsakem vprašanji, katero se tiče njihovih posebnih zadev. —

Ker južni Slaveni kot pošteni Avstrijski državljani ne hodijo poti tihotapstva, je bilo soglasno sklenjeno, da se ta objavi razglasí po časnikih, da svet pravo izvé in se odstrani ono ugibanje vzlasti nemškega časništva o „jugoslavenskem kongresu", katero po svetu nosi sanjarije, o katerih niti v Sisku niti v Ljubljani ni bilo ne duha ne sluha. Možje, ki so se v dogovor zbrali, prezreli so politiki, nego da ne bi računali s faktorji, s katerimi se računati mora, in da bi delali vrtoglavno politiko. Al njihove enolične potrebe in stiske, po katerih vsled centralističnega dualizma na eni strani čedalje večo škodo trpí starodavno državno pravo trojedne kraljevine, na drugi pa naravno narodno pravo in avtonomija deželna, silijo južne Slavene Avstrijske monarhije, da si kot brat bratu roke pružijo in „viribus unitis" prizadevajo si doseči na postavni poti to, kar vsako pleme samotež doseči upanja nima. Iz tega čuvstva oživila se je iznova že leta 1848. jako bujna ideja jugoslavenstva, ki se ne sme dati zadušiti več, ako nočemo, da pogine narod slavenski".

Poslaviti prihod naših bratov iz Juga dalo je lepo priliko slovesno obhajanje godú Prešernovega v deželnem gledališču, ki ga je osnovalo dramatično društvo 1. dne t. m., — po predstavi v gledališču pa zabava v národni čitalnici. Gledališče v vseh prostorih prepolno kazalo je našim ljubljenim gostom, da je danes osobito veljalo njihovemu prihodu. Živa pohvala njihova pa, s katero so sprejeli igro „Poprej mati", še posebno pa Fr. Potočnikovo „Banovo surko" i igralke gospodičino Brusovo, gospo Odijevo in gospodičino Zupančičevo in pa gospode Šušteršiča, Nolija, Kajzela in Jeločnika, kakor tudi pevanje gosp. Medena in gospodičine Neugebauerjeve, kazala je očitno, da visoko cenijo razvitek slovenstva pri nas. Po dovršenih predstavah v gledališču pa je v čitalničini dvorani kraljevala taka prisrčna radost, da še nikoli ne pomnimo take. Po topli napitnici, s katero je prvosednik čitalnice dr. J. Bleiweis pozdravil premile nam goste in kateri pozdrav je isto tako toplo odzdravil Slovencem slavni gosp. Mrazović, vrstile so se v eno mer navdušene zdravice in pesmi naših izvrstnih pevcev, dokler ni polnoči odbilo, ki nas je v prijaznih pogovorih prehitela, da nismo vedeli kedaj. Drugi dan ponoči so nas zapustili gospodje iz Dalmacije, v soboto opoldne pa vsi drugi z živim prepričanjem, da ideja bratovskega jedinstva — ni prazna domišljija. Pozdrav, poslan po telegrafu prevzvišenemu biškupu Strossmajer-u v Dijakovo, je odzdravil ljubljenec jugoslavenskega naroda z milimi besedami: „Bratska sloga budi Vam poručanstvo Božjega blagoslova!"

Tako so poročale „Novice" v 49. listu leta 1870. Danes nimajo nič druzega dodajati ko to, da le še krepkeje se je 19. nov. 1878. potrdilo in utrdilo to, kar je bil soglasni izraz shoda jugoslavenskega l. 1870. Kar je globoko vtisneno v srce južnih nas Slavenov, uničila ne bode nobena sila! Naj se nihče ne drzne, programu jugoslavenskemu očitati ilojalnosti, kajti Habsburška monarhija mu je okrožje, v katerem brat bratu roko pružiti more in mora. I da to ni hlimba, zapisano stojí v zgodovini Slovencev, ko smo leta 1848., ko je nepozabljivi ban Jelačič peljal vojsko proti silovitim Magjarom, nabirali doneske po vsem Slovenskem njej v podporo. Zato tudi mi končamo ta članek z besedami: „Berite Novice leta 1848., pa boste našli, da smo Slovenci našim bratom na jugu roko podali, ko je Avstrija bila v nevarnosti. Ako gledé na to, kar počenjajo Magjari in njihovi zavezniki, utegnejo priti zopet nevarni časi, Bogme! da tudi takrat bode svet našel Jugoslavene v bratinski zvezi.

Herbstova komedija v Avstrijski delegaciji.

Grof Andrassy žanje zdaj sad tiste politike, katero je l. 1871. pričel. Prav tisti domoljubi (?), katere je takrat vzel pod svoje krilo, zdaj na vso moč delajo na to, da bi svojega dobrotnika pokopali.

Ako bereš obravnave v delegacijah zadnje dni, skoro bi obupal nad tem, da bo iz sedanje parlamentarne moke kaj kruha za Avstrijo. Po pogovorih v državnem zboru Dunajskem se je pač dalo uže sklepati, da bo zaradi zasedbe Bosne prišlo v delegacijah do hudih besedí, a vendar se je po vsi pravici smelo pričakovati, da bo šlo tu za prava načelna vprašanja, to je, da bote delegaciji ali odobrili zasedbo in dovolili za njo potrebnega denarja, ali pa da bote zavrgli vzhodno

politiko Andrassyevo, in po takem iskali kak način, po katerem bi se dala naša armada iz Bosne nazaj vzeti, pa bi pri tem se vendar spolnilo vse, k čemur se je zavezala Avstrija po Berolinski pogodbi.

A to pa ni tako. Herbst in njegovi pajdaši dobro vedó, da bi se po taki politiki zamerili zgorej in zdolej, in potem sami sebe pokopali. Zdaj namreč nihče več ne more oporekati temu, da je za zasedbo in pridržanje Bosne uže velika večina Avstrijskih ljudstev navdušena. Stroške za to, da je Dalmacija naslonjena na Hercegovino in Bosno, je naša armada uže plačala s svojo krvijo; sramota bi bila tedaj za cesarstvo in velikanska krivica armadi, če bi se zdaj Avstrija iz zasedenih dežel umaknila. Kdo neki bi mogel zdaj vzeti odgovornost na-se za to, da se je žrtvovalo tisoče ljudí, potrosilo 100 milijonov brez cilja in namena, da je zadosti enega glasú ali dveh v parlamentu, da bi se moglo naši hrabri armadi reči: „častno si nesla ime Avstrijsko čez naše meje, pripomogla si k razširjenju našega cesarstva“ — ali pa: „tvoj posel je bil slab, kri, kar si je prelila, je tekla za krtovo deželo, zmagovala si, a tvoje zmage ne veljajo nič“, — tako namreč velevajo Herbst in tovariši njegovi!

Res, da o ustavnih načelih utegne se misliti tako ali tako, in tudi temu se ne more ugovarjati, da po narodih izvoljeni poslanci so najviša instanca, ki ima zadnjo besedo o zadevah državnih, — al ta beseda mora se govoriti prej, ne pa po končani stvari; kar je uže izvršeno, temu se noben parlament ne sme ustavljati, ako se noče razglasiti za vsemogočnega.

Mi ne maramo pretresati razlogov Andrassyevih, s katerimi je svojo politiko zagovarjal v Pešti pred delegacijskim proračunskim odsekom, ko je rekel, da bi bilo proti običaju mednarodnega političnega obravnavanja, če bi se naredilo tako, da pri kongresih sklenjene pogodbe postanejo veljavne še le takrat, ko jim parlament pritrdi, in da, če bi to bilo, Avstrija nikakor ne bila smela iti v Berolinski kongres; — mi hočemo le prevdariti, kaj bi se moralo zgoditi, ako bi parlamenti zdaj Berolinsko pogodbo zavrgli.

Prvi nasledek bil bi pač ta, da tudi druge vlade bi po tej pogodbi ne bile več vezane, — da bi Rusija več ne umaknila se z Bolgarije, Angleži bi morali popustiti otok Ciper, Srbija, Rumunija in Črnagora ne bi postale samostojne države itd. Rusija bi potem ostala pri pogodbi, ki jo je v sv. Štefanu posebej sklenila s Turčijo, in jo silila, držati se je. Mogoče, da bi iz tega zrastel kak ravs in kavs z Angleško, ki ima zdaj še v Afganistanu opraviti, — mogoče tudi, da bi vlade bile zadovoljne s tem, da v Turčiji ostane vse pri starem in se daste zdaj po Avstriji zasedeni deželi Bosna in Hercegovina Turčiji nazaj, — najbolj mogoče pa bi bilo to, da se Evropska diplomacija poprime zopet prvotnega namena in ti deželi razdeli med Srbijo in Črnogoro, Avstrijo pa — in to je najbolj nevarno pri vsem tem — izbriše iz vrste Evropskih vélikih oblasti. In vse to bi se utegnilo zgoditi, ko bi skupna vlada v delegacijah ostala v manjšini — za en glas ali dva, ker dr. Herbst hoče, da njegovo jalovo mnenje obvelja!

Navadni človek ni tako prebrisan, da bi zdaj mogel grofu Andrassyu svetovati, kako naj bi se izvil iz zadrege, kako naj bi ukrenil, da bi bila večina Avstrijskega parlamenta zadovoljna z njegovo vzhodno politiko, kar že dve leti ni. Pravijo, da bi bil moral, predno je šel v Berolin na kongres, poprašati parlament, kako se ima tam obnašati. Al ne gledé na to, da bi dandanes ne bilo političnо previdno, že naprej obesiti cilje vnanje politike na véliki zvon, bi bil utegnil takrat nastati prav isti razpor, kakor je zdaj, in kakor se vidi, bi bil tudi res nastal. Tudi takrat bi bil utegnil Dunajski zbor po večini biti zoper, Ogerski pa za to, da prevzame Andrassy mandat zasedbe Bosne. Toraj bi bila ista homatija, le s tem škodljivim razločkom, da bi bila vzhodna politika Avstrijska postala jasna vsemu svetu; ko bi bili vsi drugi svoje politične namene imeli skrite, Avstrija bi bila morala igrati s kartami, v katere so vse druge vlade gledale. Kako težavno in nevarno!

Politika Herbstova je zgolj politika zanikanja. Al ima ž njo namen prekucniti dualizem ali kaj druzega, to pride še le na dan. Če je to, je le škoda, da si je izbral za to priliko ravno vnanjo dogodbo, ki se tiče vseh držav Evropskih. Vsaj dualizem pokopati ni bilo treba nič druzega, nego dobre volje vseh domoljubov, in dualizem bi bil odpravljen z vsem vred, kar bi on mogel še škodovati. Naravnost smešno pa je to, da so Herbstovci sklenili, če bi njihov predlog ne obveljal, odpovedati se svojim mandatom. Nesreča bi to za Avstrijo nikakor ne bila, al taka otroška igra, ki so jo Herbstovi pajdaši igrali uže leta 1871. pod Hohenwartovim ministerstvom v deželnem zboru Pražkem, v resnih časih, kakor so današnji, pač ni na pravem mestu! Zato smemo vprašati: kako dolgo bodo še taki politični komedijanti v Avstriji veljali za merodajne možé?

„Pol. Fr.“

Mnogovrstne novice.

* *Stroški streliva v zadnji Rusko-turški vojski* so bili sledeči: Topništvo je postrelilo 204.023 krogelj, pešci in konjiki pa 10 milijonov in 57.764 svinčenk. Po takem je na enega Turka padlo 67 Ruskih svinčenk. V Francosko-pruski vojski so Nemci postrelili v 5 bitkah 6 milijonov in 907.300 svinčenk, a na enega ubitega ali ranjenega Francoza je padlo 114 do 279 svinčenk.

* *V nekaterih krajih Nemčije ne pokopujejo ljudi, ampak jih sežgo*, če je to sam želel, dokler je bil živ, ali če to rodovina njegova želi. Takse za sožganje mrtvega so v Goti sledeče: 15 do 20 mark ($7\frac{1}{2}$—10 gld.) za oglje, 6 mark za porabo dotičnega stroja, 4 marke pa za druge priprave, tako da vsi stroški za tak „novošegni pogreb“ znašajo 30 mark.

* Čudna nemška novinarska prikazen pod naslovom „die Volkshalle“ se napoveduje v Zagrebu, ki bode zagovornik socializma. Ta list v pozivu na naročilo pravi: „mi hočemo tem krepkejše obračati svojo pozornost na socializem zato, ker mu je v Nemčiji vzeta za obrambo beseda.“

* Glasoviti general Mieroslavski, ki se je vdeležil mnogih revolucij, je 23. dne t. m. v Parizu umrl.

* Vitez Ljubiša, Dalmatinski državni poslanec, ki se je iz sebičnosti izneveril narodni stranki in pridružil vladni, je 23. dne t. m. na Dunaji po daljnem bolehanji umrl.

Naši dopisi.

Iz Rusije 24. nov. —*η*. — Basen pripoveduje, da je nekdaj junec na mlaki z nogo strl mlade žabe, iz katerih je samo ena živa ostala ter materi žabi tožila, kako je neka velikanska zverina njene sestrice strla. Stara žaba se je napenjala in prašala mlado: je bila zverina tako velika? Večа je bila, dé mlada žaba. Stara se še bolj napne: je bila taka? Še veliko večа je bila, odgovarja mlada, in ko vidi, da se stara bolj in bolj napenja, jej reče: mati, če se napneš, da počiš, vendar

ne boš jej enaka! — Prav taka žaba so današnji Magjari. Po številu, po omiki in po umu so oni prav majhni, le po dozdevnosti in napuhu so veliki. Oni vidijo okoli sebe velike in se napenjajo, da bi bili tudi veliki, pa si domišljujejo, da so res veliki. To je razvidno med drugim tudi iz adresne debate v Ogerskem zboru. Ministerstva predsednik Tisza je namreč v imenovani debati med drugim govoril: „Mali Balkanski narodi morajo svobode pričakovati od Evrope, od nas (velikih Madjarov?).... jaz sem prepričan, da, ko bi bila naša država, kot velika država, protestovala proti vojski, gotova upotrebiti vse svoje vojne sile, Rusko-turške vojske bi ne bilo, a mi sami, izolirani, imeli bi vojsko z Rusijo... jaz sem prepričan, da naša država bi zmagala. Takih otrob je Tisza vezal več. Nazadnje je pa Rusiji še zažugal, da njegova velika država bo v zvezi z drugimi velikimi državami Rusijo primorala točno izpolniti Berolinski traktat. Desničarji so ploskali Tiszini modrosti, levičarji pa so njegov Rusiji sovražni govor pretrgavali ter naravnost tirjali vojsko z Rusijo. Vse to bi bilo res strašno, ako bi Magjari bili res velika država. Pa pri vsem tem se tudi ne sme pozabiti, da Andrassy-Tiszina politika Avstriji prav nič novega ne ponuja, ampak samo ponovitev vsega, kar je uže bilo. Leta 1853. se je Avstrija tudi v zvezi z velikimi državami oborožila proti Rusiji, al v zahvalo tega so Avstrijo velike države bacnile iz Italije in Nemčije. Ali Magjari res mislijo, da s sovraštvom do vsega slavjanstva in s žuganjem je mogoče izbuditi ljubezen do sebe, to je, do „velikih" Magjarov v malih Balkanskih narodih? Prav lahko se pa zgodi, da s pomočjo velikih držav Magjari še nekaj „malih" slavjanskih narodov, proti njihovi volji, nabašejo v svoj želodec, ali te hrane ne bodo dolgo prebavljali — Evropa je prava hči Proteja: vsakih deset let ima drugačno lice. Prav lahko se zgodi, da čez deset let velika Tiszina država bo manjša, kakor kak „mali" balkanski narod. Velike Tiszine države nista vstvarila Andrassy in Tisza, ampak Bismark jo je vstvaril, to pa je vsemu svetu znano. Pa znano je tudi, da Bismark ni stvaril „velike" magjarske države iz ljubezni do Magjarov, ampak Bismark je pahnil Avstrijo iz Nemčije na jugovzhod, ker je njegova politika to tirjala. Bismarkovih dni pa bode skoraj konec in Ruski Šuvalovi kimovci tudi niso večni: za Ignatjevim je prišel Šuvalov, za Šuvalovim bo Ignatjev. In kakor skoro se to zgodi, bodi Tisza prepričan, da ne samo Berolinski traktat, ampak tudi sv. Štefanski dogovor bo izpolnen do poslednje točke. Tisza, želeč postati kak Bekonsfild, žuga Rusiji z vojsko, ako Berolinski traktat ne bode izpolnen. Tisza bi se moral do kakega druzega s takim žuganjem obrniti; Turki na pr., Podgorice in Spuža, dozdaj še niso izročili Črnigori, s Greki se tudi še niso pobotali o mejah; Traciji, Makedoniji, Tesaliji, Epiru in drugim provincijam še niso dali avtonomne ustanove, kakoršno tirja Berolinski traktat; kristjane še vedno po stari navadi ubijajo,*) ako Ruske armade odstopajo. In mar Avstrija sama izpolnuje to, kar je določil Berolinski traktat? Je ona sklenila s Turčijo dogovor o zasedbi Bosne in Hercegovine pred zasedbo teh provincij, kakor tirja Berolinski traktat? Berolinski traktat je naročil Avstriji začasno zasesti imenovane Turške provincije in ustanoviti v njih red; Magjari so kričali proti tej določbi, a vendar oni zdaj te provincije jemljejo pod svojo neomejeno vlast, kot magjarsko lastnino. Se to pravi izpolnovati traktat? Magjarskim politikarjem bi bilo veliko bolj pristojno pometati pred svojim pragom, nego žugati onim, ki jih v miru puščajo. (Kon. prih.)

*) Da ubivati znajo, so dokazali. Samo v Filipopoljski in Slivenski guberniji, kakor je statistično dokazano, so 1876. do 1877. leta Bolgarskih móž, žen in otrok živih sožgali 65, obesili 623, ubili in zaklali 16.632; hiš bolgarskih so razdjali 40.860, drugih poslopij 925, cerkev 182, šol 127. Te številke dovolj glasno govoré. Bi ne mogel kakošen Groholski v Dunajskem zboru ali kakošen Gveljfi v Peštanskem vprašati ministrov: Kaj je velika kristjanska država Avstrija storila, da bi Turčija prejela plačilo, kakoršno je zaslužila za svoje trinožko in divjaško ubijanje in požiganje? Pis.

Iz Zagreba 20. listop. — Dovolite mi, da tudi jaz eno povem o tem, kar sem čital v 38. listu „Novic" o občnem zboru učiteljev Kranjskih v Ljubljani. Čeravno sedaj ne več, sem vendar preje spadal v vrsto učiteljev, zato me je mikal predlog „velikega pedagoga" Škerbinca, ki naj bi raje v šolo šel se nemščine sam učit, nego da se drzne učiti druge, kedaj naj se otroci, rojeni na slovenski zemlji, nemščine učijo. In katere tovariše njegove slišim ž njim v en rog trobiti? Rupnik, Inglič in Gariboldi itd., — tedaj dva Idrijčana, tretji Gorenec mrzle krví. Čudim se jako gosp. Ingliču, sedaj vodji in učitelju v Idriji, da mu je tako hud strah za petami! A čemu in koga bi se bal mož, ki svojo dolžnost izpolnuje, natanko in vestno? Se je li bal v Idriji nikdar pozabljeni gosp. Stegnar? Zato Idrija še danes pogreša tega značajnega možá in izvrstnega učitelja, vsaj se vidi, da šolska mladež tù peša. Verjemite mi, drage „Novice", da po izvirnih poročilih iz Idrije posnamem samo nekoliko vrstic, iz katerih razvidim, da otroci, kar so pod vodstvom gosp. Stegnarja v 2. razredu vedeli in znali, sedaj žalibog še v 4. razredu komaj vedó. Mesto Idrija še danes zdihuje po šolskem ravnatelju takem, kakor je bil gosp. Stegnar. Tako in še več mi piše moj rodbinec. Odkar nas vlada „Marko", je Idrija zeló potrta; zakaj? — to vam vedó najbolje povedati ubogi rudarji, ki morajo s solzami svoj košček kruha služiti. Obrnem se h koncu na g. Ingliča, kar je bil prav za prav moj namen. Njemu, ki je bil moj sošolec, naj brez ovinkov rečem to-le: Dolžnost svojega poklica zvesto izvrševati, to bodi naj tudi vsacemu učitelju prvo; al učitelj na slovenski zemlji naj nikdar ne pozabi, kaj je po tej zapovedi Božji dolžan materi svoji domovini. Grdo je po vetru, ki iz Germanije vleče, obračati plajšč svoj samo zaradi tega, da ste gosp. Marku po volji, ki je nekdaj bil veren sinek svoji materi Sloveniji, danes pa vso drugo poje, vrlim domačinom Idrijskim nevšečno.

Ivan Visinović.

V Gorici 1. dec. — Še se odmeva tudi v Gorici, kar se je godilo v Ljubljani 18. in 19. dne nov. t. l. Mene še Herbst-Andrassy-eva borba ne mika toliko, kolikor Ljubljanski dogodek. Že davno nisem tako požrešno pobiral novic po časnikih, kakor te dni popise Bleiweisove slavnosti po raznih listih — domačih in vnanjih. Tako je! Kar je naravno — razvija in naredi se samo in vspeh je zdaten in stalen; vse pa, kar je umetno narejeno, prisiljeno, mine in zgine. Zato se meni od nekdaj zdi neumno, škopo žgati in zraven vpiti: „lejte, lejte, kako lepó gorí"! Jez bi imel drastičnih dokazov za minljivost in brezvspešnost marsikakih umetnij, ki so jih mnogi imeli za resničen vspeh in napredek. Videti vse Slovence in druge Slovane krog Bleiweisa; videti, kako so se mu celó nasprotniki spoštljivo poklanjali — to je vspeh! In da se je, kar smo doživeli, zgodilo v sedanjih politiških razmerah — to je eklatanten vspeh! Toda ni moja reč — modrovati. — Nisem imel časa unidan in sem tudi bil preveč zamaknen v Ljubljano — zato nisem naznanil in popisal zdaj že znane katastrofe na tukajšnji Kostanjevici (17. nov.), kako, namreč,

da je voda samostanski vrt spodjedla in ga z močnim zidom vred odnesla, in kako se je, kar ga je še ostalo, 5 sežnjev globoko pogreznil in zidovje dobre tretjine samostanskega poslopja skoraj do temelja razgrnil. Te dni je bil nek viši stavbni uradnik iz Trsta tukaj in je vse ogledal. Vrt se bo še posipal ali pogrezal — razgrneno poslopje ni v silni nevarnosti; v rakah pod cerkvijo pa je našel neke razpokline, ki se mu zdijo sumljive. — Pretekli teden sta ušla pijanemu kočijažu (fiakarju) konja; on je padel na tla, pa si ni nič storil; v kočiji pa so bile 3 osebe; dve ste skočili srečno vun, ena je ostala notri; in tako sta dirjala splašena konja skoz vse mesto z razbito kočijo, pa se vendar ni ne njima, ne omenjeni osebi kaj hudega zgodilo. Kočijaž je moral plačati 100 gold. kazni in ne sme več na sedalo. — Danes imamo lep dan; jutre se začne somenj sv. Andreja.

Iz Lahovič pri Cerkljah na Gorenjskem 18. novembra. M. B. — Naj se zopet oglasim v predragih nam „Novicah“, in kaj malega poročam iz naše okrajine. Kaj bi kmetovalci začeli, ko bi vremena ne bilo?! — Z vremenom naj tedaj tudi jaz začnem današnji dopis. Tacega vremena (jeseni) že več let nismo imeli, kakor ga imamo letos; prej sneg, zdaj dež nam preti, da ne moremo repe in drugih jesenskih pridelkov domú spraviti; tudi prahe se ne morejo preorati, in stelja napraviti. — Letina se nam je letos prav dobro obnesla, žita in drugih pridelkov je obilno, posebno je repe pri nas toliko, da je kmetovalci ne morejo vse v shrambe spraviti, ampak delajo na polji podsipnice, da se spravi in ohrani. Ker je letos zdaj sneženo, zdaj deževno vreme, opominjamo gospodarje, naj ne spravljajo mokre surovine v shrambe ali podsipnice, kajti to škoduje, da zavre in segnjije. Pota imamo grda, zato ker vedno dežuje, tako, da ima eno živinče dosti praznega voza peljati. Zavoljo neprenehanega deževanja stojí v nekaterih kletih po $3^1/_2$ čevlja vode, da repa in krompir po njej plavata; tudi v hlevih je imamo dosti pod živino. Kaj bo, ker stelje nimamo, pa suhe ne moremo dobiti, mokra pa ni za nič. Ajdo smo spravili v žitnice; prav dobro se je obnesla, česar nismo pričakovali. Letos ima žito nizko ceno; tega pa peki in krčmarji nočejo umeti, ker pečejo vedno majhen kruhek, kakor prej, ko je bila pšenica po 3 ali 4 gold., zdaj je po 2 gold. 15 kr. Velik razloček med denarjem, med kruhom pa nobeden!

Iz Železnikov 30. nov. J. L. (*Zopet nova nesreča.*) O potuhnjeni reki Dravi pravi neka stara pripovedka, da hoče vsak dan svojo žrtvo imeti, to je, kakega človeka vkončati. Tudi o naši bistri Sori (ki pa je vsled neprestanih deževnih nalivov postala zeló kalni Dravi podobna), kmalu bi se smelo kaj tacega reči. V zadnjem svojem dopisu poročal sem o dveh utopljencih naše fare, ki sta kmalu zaporedoma drug za drugim vtonila. Pa tudi tretjo žrtvo našega trga je Sora še hotela imeti. V petek 22. dne t. m. popoldne okoli polu 2. ure kar na enkrat zaženejo ljudje po trgu vriš: „Anica K. je utonila.“ Bila je to vdova v najboljših letih in žena velike postave, sploh spoštovana branjevka in pekinja iz spodnjih Železnikov. Po okoliščinah soditi moral jo je ob fužinskem vodotoču, ki teče tik za hišo, ali zadeti mrtvud, ali pa jo je napadla le omotica, da je padla v vodo. Ker je fužinska rakev komaj meter globoka, lahko bi si bila pomagala iz vode, ko bi bila zavedna. Najdli so jo naslonjeno na zid, ki vodotoč omejuje. K nesreči je nihče o pravem času ni zapazil, ko pa so prihiteli ljudje na pomoč, je bila žalibog že mrlič, in je tudi jaderna zdravniška moč ni mogla več zaklicati v življenje. Tudi v Selški fari je nedavno neki možak utonil, enako pred 14 dnevi v Loki eden. Bog nas varuj zanaprej tacih nesreč! — Dež še vedno noče popolnoma ponehati. Ljudje so se že jeli zeló bati vsadov (zemeljskih plazov), zlasti ker so naši kraji za kaj tacega zeló nevarni. Uni teden je taki vsad v njivah nad Železniki napravil gosp. L. Globočniku škode okoli 200 gold. — Sneg je po naših hribih, kolikor je obdelanih, zdaj vendar zginil. Morebiti nam Bog vendar še dá kaj bolj suhega vremena, da si bodo ljudje zamogli še kaj stelje pripraviti, in se zima nekoliko okrajša. Srečno!

Iz Ljubljane. (*Iz odborove seje družbe kmetijske*), katera je bila 1. dne t. m. pod predsedstvom gosp. barona Wurzbacha in vpričo gosp. zastopnika sl. deželne vlade in sl. deželnega odbora, došlo nam je sledeče poročilo. — Ker prihodnji teden utegne iz Ukve na Koroškem priti iz državne subvencije nakupljenih 12 ali 13 ovnov žlahtnega plemena (koroški Slovenci jim pravijo biki), ki nam jih ondašnji gosp. župnik prijazno oskrbuje, je bilo treba zdaj izmed 18 prošnikov izbrati one gospodarje, ki ovne dobijo, da nemudoma pridejo po-nje, ko pismo dobijo, da so ovni došli v Ljubljano. Iz Notranjskega se nihče ni oglasil za-nje, iz Dolenjskega sta se oglasila 2 ovcerejca, ki jih oba dobita, ostalo blago pa je bilo razdeljeno v različne kraje Gorenjskega. — Za državne premije za pogozdovanje zanemarjenih gozdov odboru došle 3 prošnje, kakor 11 za premijo za zboljšanje senožet in planinskih zemljišč vloženih prošinj se je izročilo v presojo dotičnima odsekoma. — Prošnji dveh novih sirarskih zádrug (na Ogradih in v Starih fužinah) v Bohinji se s toplim priporočilom izročite sl. ministerstvu za podelitev primerne podpore. — Ko so bile subvencijske zadeve, o katerih je poročal dr. Bleiweis, rešene, sta odstopila gospoda zastopnika deželne vlade in deželnega odbora, in centralni družbini odbor je nadaljeval obravnave. Odbornik dr. Poklukar je poročal o nameravani družbini loteriji, odbornik gosp. Seunig pa o tem, ali in kako naj bi družba kmetijska prevzela opravila bivše c. kr. deželne konjerejske komisije; — obojni predmet se bode predložil v sklep občnemu zboru družbe kmetijske, ki ima biti prihodnji mesec. — Okrajnemu šolskemu svetu v Cerkljah se je dovolilo 10 gold. nagrade za pokončanje 42.000 belih metuljev, ki jih je polovila ondašnja šolska mladina.

— (*Iz seje deželnega odbora 22. t. m.*) Štipendija za sprejem v deželno vino- in sadjerejsko šolo na Slapu se je podelila Davidu Modicu iz Sodražice. — Predlogom dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov se je pritrdilo, da se definitivno potrdi Ignacij Vencajz v nadučiteljski službi na ljudski šoli v sv. Križu pri Turnu, France Kaliger v učiteljski službi v Toplicah, Jakob Gostiša v učiteljski službi v Trebnjem, in France Šetina v učiteljski službi v Črnomlji. — Iz deželne cesar Franc-Jožefove ustanove se je dovolilo za leto 1878. obrtnijskim nadaljevalnim šolam v Ljubljani 400 gld., v Novemmestu 130 gld. in v Kočevji 70 gld. podpore; — za leto 1879. se je pa obrtnijski nadaljevalni šoli Novomeški pogojno obljubilo 300 gld. podpore iz deželnega zaklada. — Predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta je deželni odbor pritrdil, da se v 2. in 3. razredu ljudske šole v Žiréh vpelje podučevanje v nemškem jeziku. — Občina Dole v Litijskem okraji se je odkazala krajnemu ranocelniku Mokronoškemu, da v tej občini koze cepi. — V občinah Velika dolina in Predaslje se vpeljejo občinske takse.

— (*V mestnem odboru*) 30. dne t. m. je v soglasji z navadnimi odborniki gosp. Regali stavil nujni predlog, naj se slavni vojskovodja naše armade v Bosni, baron Filipović, imenuje za častnega mestjana. Al

ker zarad strastnega ugovarjanja od strani Dežmanove proti nujnosti, katero je gosp. Regali dobro motiviral s tem, da v kratkem potuje baron Filipović skozi Ljubljano in se mu pri tej priliki uže izroči diploma, gosp. župan ni mogel pomiriti nastale burne seje drugače, kakor s tem, da je izrekel konec seji, včeraj je poklical mestni odbor v drugo sejo, v kateri je bil po predlogu gosp. Regalija baron Filipović enoglasno za častnega mestjana imenovan. Čemu se je odbijalo v soboto, kar se je odobrilo v torek?!

— (*O otroški bolnišnici Ljubljanski*) je opravništvo ravno kar izdalo skupno letno poročilo za leto 1874., 1875., 1876. in 1877. Iz tega poročila je razvidno, da ta bolnišnica, katero je z mnogimi težavami osnoval gosp. dr. Kovač, stoji dandanes po mnogih darovih, ki so jej došli in jej vsako leto dohajajo, na trdnih nogah. Kakor poročilo kaže, se vsako leto okoli 80 revnih otrok ozdravlja v tem dobrodelnem zavodu, kateremu prvi zdravnik v notranjih boleznih je dr. Kovač, potrebne operacije izvršuje dr. Fux, dr. Eisl pa namestuje dr. Kovača, ako je zadržan; vsi zdravniki opravljajo svoj posel brezplačno. Upravni svèt obstaja iz 10 udov, med katerimi tudi nekatere gospe.

— (*Najstarejši mož v Ljubljani*), hišni posestnik gospod Anton Jerina, oče penzijoniranega župnika gospoda Jerine, je v 92. letu 23. dné t. m. umrl; pravijo, da ranjki ni bil nikdar bolan. Naj v miru počiva!

— (*V spomin Prešernu*) napravi po večletni navadi čitalnica prihodnjo nedeljo slovesno „besedo“, pri kateri se bode poleg muzikalnih piès tudi predstavljala gledališna igra „Igralka“.

— (*Vabilo na naročbo.*) Dr. Bleiweisova svečanost, spisal in sestavil po stenografskih svojih bilježkah Anton Bezenšek s pomočjo prof. dr. Celestine v Zagrebu. — To bode naslov knjige, ki se bode izdala, ako se oglasi dovoljno naročnikov, po uredništvu „Jugoslav. Stenografa“, ter bo imela točen opis te velike narodne svečanosti, ki se je vršila v slavo našega očeta pod geslom: Slovenci in Hrvati složimo se! Zadrževala bo ta knjiga vse govore, ki so se pri tej priliki govorili, po stenografskih virih, vse telegrame, ki so došli, in tudi sliko dr. Bleiweisa. — Cena jej bo okoli 50 novč. Kdor si želi knjigo nabaviti, naj se oglasi pri uredništvu „Jugosl. Stenografa“ v Zagrebu čim prej mogoče, ker knjiga se bode — ako se oglasi dovoljno naročnikov — tiskala precej, tako da bo v decembru t. l. gotova. — Denar naj se izvoli pozneje poslati, ko bo izdanje knjige sledilo, ali pa jo bode dobil naročnik po poštnem povzetju. Za nenaročnike bo knjiga pozneje znatno draža.

V Zagrebu 26. novembra 1878.

Ant. Bezenšek,
urednik „Jugosl. Stenografa“ v Zagrebu.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar je na prošnjo fzm. barona Filipovića, priznavši velike zasluge njegove, odpustil iz vojskovodstva v Bosni in dovolil, da se vrne v Prago na svoje prejšnje mesto, — namesti njega je fzm. vojvoda Virtenberški imenovan za poveljnega generala in načelnika deželne vlade v Bosni, njegov namestnik pa fml. Jovanović; generalmajor nadvojvoda Ivan Salvator je poveljnik v Mostaru.

— Novih ministrov še zmiraj ni. Tudi se še ne vé, kedaj se konča zborovanje delegacij in začne državni zbor, enkrat se je reklo: 5. dne t. m., drugikrat 10. dne.

— Baron Helfert je „o Bosni“ izdal jako zanimivo knjižico pod imenom „Bosnisches“.

Iz Prage. — Narod češki je slavno obhajal 29. novembra 500letnico smrti nepozabljivega cesarja Karola IV., ki je bil deželi češki največi dobrotnik. Vladal je 33 let. Pod njim je cvetela cerkev, veda, umetnost, obrtnija, kmetijstvo, rudarstvo, kupčijstvo, kratko rečeno, zlata dôba bila je takrat Češki.

Iz Budapešta. — Po brezkončni generalni debati o adresi je v zbornici poslancev bil načrt, ki ga je odobril minister Tisza, sprejet z 202 glasoma proti 180, tedaj le z večino 22 glasov, po kateri ostane Tisza bojè še na stolici ministerski. Zastopniki Hrvatski so glasovali proti osnovi adrese vladne (ogerske) stranke. Slava jim! kličemo tudi mi Slovenci, kakor vsa državopravna stranka v Dunajski zbornici. Čehi in vsi drugi Slovani pripoznavajo možko in taktno njihovo postopanje. „Obzor“ poroča, da po vsej deželi ga odobrujejo, ter pravi, da „prvi put od deset godina nagodbe zauzeli su Hrvati samosvjestno vlastitu poziciju; izrekli su oni jasno i bistro svoje misli u velikem pitanju.“

— Dr. Herbst nosi zdaj zvonec v tukajšnji Avstrijski delegaciji. Po njegovi piščalki pleše zdaj večina delegacijskega odbora in pleše tudi Andrassy sam, ki je v svoji razložbi 30. novembra v delegaciji tako pohlevno govoril, da si je Herbst lahko mislil: „mi smo mi“. Vendar ponižnost Andrassyeva ni omečila zmagovalca Herbsta, kajti stavil je 2. dec. predlog, da se ne dovoli od Adndrassya zahtevani celi znesek za potrebščine Avstrijske armade v Bosni in Hercegovini za leto 1879., ampak milostljivo dovoli le 15 milijonov; če več, mora to državni zbor dovoliti. In po živahni razpravi je večina odborova sprejela Herbstov predlog. V zbornici poslancev na Dunaji bode tedaj zarad Bosne in Hercegovine še velik špektakel. — Grof Andrassy pa ni bil le ponižen proti poslancem, tudi o Rusiji je govoril drugače. V prejšnjih svojih razložbah je napadal Rusijo tako brezobzirno, kakor njegov „londsman“ Tisza unidan v adresini razpravi, to pot pa je govoril tudi o Rusiji z večim respektom. Menda mu je to svetovano bilo na onem mestu, kateremu je dolžan pokoren biti.

Iz Laškega. — Zaslišanje onega hudodelca, ki je unidan hotel kralja Humberta na ulici zabosti, je privleklo strašne reči na dan. Take odgovore je dajal na vprašanja, da je groza. Na vprašanje, ali si hotel kralja umoriti ali samo le raniti? je odgovoril: „umoriti sem ga hotel; ko bi bil kaj denarja imel, kupil bi si pištolo, ž njo bi ga bil gotovo poslal v krtovo deželo“. — Zakaj pa? — „Jaz sovražim vse cesarje in kralje, ker preveč zapravljajo.“ — V Rimu in po druzih laških mestih zapirajo enake hudodelce. — Zdaj žanejo, kar so sejali!

Listnica vredništva. Gosp. dopisniku iz Krope: Ker v zadnjem listu nikakor ni bilo mogoče cenjenega Vašega dopisa natisniti in ga je koj potem svetu naznanil „Slovenec“, zato bilo bi prekasno, ga zdaj objaviti. Prosimo drugikrat kaj.

Žitna cena

v Ljubljani 27. novembra 1878.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 6 fl. 50. — banaške 8 fl. 43. — turšice 5 fl. 20. — soršice 6 fl. 80. — rži 4 fl. 34. — jemena 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 5. — ajde 4 fl. 50. — ovsa 3 fl. 60 kr. — Krompir 3 fl. 3 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.